

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพยาบาลเป็นการบริการให้ความช่วยเหลือมนุษย์ในด้านสุขภาพอนามัย โดยลักษณะของวิชาชีพแล้ว จะต้องอาศัยความรู้หลายสาขามาประยุกต์เข้าด้วยกัน ประกอบกับประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาล จึงจะทำให้พยาบาลสามารถให้บริการแก่ผู้ป่วยและผู้ต้องการความช่วยเหลือได้ด้วยความปลอดภัยและมีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะการพยาบาลเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยตรงต่อชีวิตมนุษย์ พยาบาลผู้ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ป่วยจึงต้องเป็นบุคคลที่ละเอียดอ่อน มีความรู้ การสังเกต และมีทักษะ สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยได้ ดังที่ นิติงเกล (Nightingale) ได้กล่าวว่า "การพยาบาลเป็นศิลปะที่ละเอียดอ่อนที่สุด และเป็นงานที่ต้องปฏิบัติต่อสิ่งมีชีวิต คือมนุษย์ซึ่งมีชีวิตจิตใจที่สลับซับซ้อน มิใช่เป็นงานที่กระทำกับวัตถุหรือรูปปั้น" (อ้างถึงใน เกคินี เห็นพิทักษ์ 2528:1) เช่นเดียวกับ ยูรา และ เวลส์ (Yura & Walsh 1973:17) และ คิง (King 1971:35) ได้กล่าวสรุปว่า วิชาชีพพยาบาลเป็นศิลปะแห่งการช่วยเหลือ การให้การดูแล และการสอนบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ หรือครอบครัว หรือชุมชนในการที่จะส่งเสริมความมีสุขภาพดี และบรรเทาจากโรค ดังนั้นวิชาชีพพยาบาลจึงต้องอาศัยคนที่มีความรู้และความชำนาญทั้งทางด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการให้การพยาบาลได้อย่างเหมาะสม และปรับปรุงให้ทันต่อวิวัฒนาการทางการแพทย์อยู่เสมอ

จากการที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ทางทฤษฎีควบคู่กับประสบการณ์จากการปฏิบัติ จึงจะทำให้การพยาบาลนั้นสมบูรณ์แบบได้

ด้วยเหตุที่วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มุ่งการปฏิบัติเป็นเบื้องต้น (Nursing is Practice Discipline) ดังนั้น การศึกษาพยาบาลย่อมต้องมุ่งให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเวลาเดียวกันการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาต้องเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทางทฤษฎีเพิ่มมากขึ้น แนวการศึกษาที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ และความชำนาญในงาน ต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ จึงจะช่วยให้เกิดความมั่งคั่งทางสติปัญญา ในเวลาเดียวกันก็เกิดทักษะและความเต็มใจในการปฏิบัติงาน เป็นผลให้เกิดความพึง-

พอใจและความสำเร็จแก่พยาบาลในที่สุด (ฟาริกา อิบราฮิม 2525:19) และ จินตนา ยูนิพันธ์ ก็ได้ให้ทัศนะว่า เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง ดังนั้นการศึกษาพยาบาลจึงเป็นการเตรียมพยาบาลที่มีความสามารถทั้งในด้านวิชาการตามลักษณะของวิชาชีพและต้องมีความสามารถในทางปฏิบัติการพยาบาล การเรียนการสอนจึงประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งสัมพันธ์และสอดคล้องกัน การศึกษาภาคปฏิบัติสามารถช่วยให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนพยาบาลภาคปฏิบัติจึงเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาล (จินตนา ยูนิพันธ์ 2527:20)

ดังนั้น ในการจัดการศึกษาพยาบาลทุกหลักสูตรจึงได้จัดการเรียนการสอนให้มีภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับภาคทฤษฎีเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และในการวางแผนพัฒนาการศึกษาพยาบาล ช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพยาบาล พอสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ว่า แผนพัฒนาการศึกษาพยาบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาพยาบาลให้มีเอกภาพและคุณภาพดียิ่งขึ้น พัฒนาสถาบันการศึกษาให้สามารถปฏิบัติการกิจหลักได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และให้ผู้สำเร็จการศึกษายามีสมรรถภาพในการให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่องสังคมยิ่งขึ้น ในการนี้ได้กำหนดนโยบายโดยสนับสนุนการจัดวางมาตรการการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ทั้งในด้านการยกระดับคุณวุฒิและประสิทธิภาพการสอน วิทยฐานะของการเป็นครู และการเพิ่มพูนประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีนโยบายสำคัญ คือ ส่งเสริมการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี เสริมสร้างซึ่งกันและกันในอันที่จะพัฒนาคุณภาพพยาบาล (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 2529:15-16)

สถาบันการศึกษาพยาบาลทุกสถาบันได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญในการพัฒนาการศึกษาวิชาชีพ ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาคุณภาพอาจารย์ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงทางด้านการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ดังที่ วิรัตน์ โกศลสมบัติ กล่าวไว้ว่า "ในการปรับปรุงหลักสูตรทางการศึกษาพยาบาลนั้น เราไม่พิจารณาทางทฤษฎีอย่างเดียว เราจะต้องพิจารณาภาคปฏิบัติด้วย และในการปรับปรุงหลักสูตรภาคปฏิบัติทางการศึกษานั้นต้องศึกษาว่า ปัญหาทางภาคปฏิบัติมีอะไรบ้าง วิชาพยาบาลเป็นวิชาที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยได้ถูกต้อง รวดเร็ว และทันเหตุการณ์ ทั้งนี้เพราะการศึกษาพยาบาลเป็นการกระทำต่อชีวิต หากพยาบาลไม่มีทักษะในการ

รักษาพยาบาลเพียงพอ อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ ดังนั้นพยาบาลจึงต้องเรียนรู้ทฤษฎีแล้วเรียนรู้วิธีจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติเองเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการที่จะพัฒนาทฤษฎีการศึกษาพยาบาล" (วีรัตน์ โกศลสมบัติ 2519:14) และ บรยาก็ (Brygy 1965:1120-1121) ได้กล่าวสรุปไว้เช่นกันว่า "การที่วิชาชีพพยาบาลต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จำเป็นที่ครูต้องจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้พื้นฐานมาประยุกต์กับการปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถนำประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติมาเสริมความรู้ในภาคทฤษฎีอีกด้วย"

เพราะเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้การพยาบาลจากประสบการณ์หรือจากการฝึกปฏิบัติเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาล ประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเจริญเติบโตและมีพัฒนาการในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างดี พร้อมทั้งช่วยปลูกฝังทัศนคติและคุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพด้วย

การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลบนหอพักผู้ป่วยนั้น จะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของอาจารย์หรือครูพยาบาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะอาจารย์ผู้นิเทศ หรือครูผู้นิเทศ ทั้งนี้เพราะการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นการปฏิบัติจริงต่อชีวิตผู้ป่วย ตลอดจนถึงสิทธิเสรีภาพและศีลธรรมจรรยาทางสังคมด้วย ดังนั้น การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาจึงต้องอยู่ในความรับผิดชอบและการดูแลของอาจารย์ผู้นิเทศ นอกจากภาระหน้าที่ดังกล่าวแล้ว อาจารย์หรือครูผู้นิเทศยังเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการสอนและนิเทศในการฝึกปฏิบัติ โดยเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ บนหอผู้ป่วย สอนความรู้ใหม่ แนะนำให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนสร้างเสริมทัศนคติที่ดีแก่นักศึกษา ดังที่ จินตนา ยูนิพันธ์ ได้กล่าวว่า ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นอาจารย์พยาบาลนั้น นอกจากจะต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลแล้ว ครูพยาบาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการพยาบาลและวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาล นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้มีบุคลิกดี มีความมั่นใจในตนเอง เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น และมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน และที่สำคัญคือ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล มีความประพฤติที่ดี มีความมานะพยายาม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และประการสำคัญคือ มีคุณธรรม และเป็นผู้รักษাজรรยาบรรณแห่งวิชาชีพพยาบาล อนึ่ง การที่จะเป็นครูพยาบาลที่มีประสิทธิภาพได้นั้น นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะการสอนอีกด้วย จะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักและวิธีการสอน และจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นอย่างดี (จินตนา ยูนิพันธ์ 2527:28)

ในเรื่อง การสอนและการนิเทศในคลินิกหรือหอผู้ป่วย สมคิด รักษาสัตย์ และ ประพนอม โอทกานนท์ ได้กล่าวสรุปว่า "งานนิเทศเป็นงานหนัก และเป็นงานที่จำเป็นต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลไม่ว่าระดับใด ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ ประสพการณ์การเรียนรู้ในคลินิกหรือหอผู้ป่วย บทบาทของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในตึกประจำวัน และความสามารถของผู้นิเทศหรือครูผู้สอนประจำคลินิก จะส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาทางด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ (Affective Learning) ด้านทักษะการปฏิบัติงาน (Psychomotor Skills) ตลอดจนความสามารถของครูที่จะผสมผสานนำความรู้ทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Learning) ให้นักศึกษานำมาประยุกต์ใช้ในคลินิก สิ่งทั้งหมดเหล่านี้คือที่มาของคุณภาพที่สถาปนาขึ้น ๆ ผลที่ออกมาเพื่อบริการสังคม (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประพนอม โอทกานนท์ 2521:35-36) และ ฟาริดา อิบราฮิม ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศว่า "หัวใจของการปฏิบัติพยาบาลคือ การนิเทศ ซึ่งหัวหน้าคณะทำงาน หัวหน้าหอผู้ป่วย หรือแม้แต่องคอรพยาบาลประจำหอผู้ป่วย จะต้องแสดงบทบาทของผู้นิเทศ ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจและยอมรับว่า การนิเทศเป็นหัวใจของการปฏิบัติงาน (ฟาริดา อิบราฮิม 2525:181) ด้วยเหตุที่การนิเทศการปฏิบัติงานของอาจารย์หรือครูพยาบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ศึกษาพยาบาลประสบผลสำเร็จในการฝึกปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก และบทบาทพฤติกรรมการนิเทศการปฏิบัติงานของอาจารย์ก็จะมีผลต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเช่นกัน ดังที่ จาคอบสัน (Jacobson 1966:218-224) ได้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของอาจารย์พยาบาลในทัศนะของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมของการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจสม่ำเสมอ สอนให้นักศึกษาได้เห็นข้อเท็จจริงในความแตกต่างของบุคคล ใช้แรงจูงใจให้รู้จักคิด มีความเป็นกันเอง จริงใจ ให้ความอบอุ่น ให้คำแนะนำปรึกษา และเป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนพฤติกรรมของครูพยาบาลที่ไม่ประทับใจ ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การไม่สนใจนักศึกษา ไม่ให้ความช่วยเหลือขณะปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ดิเคียนต่อหน้าผู้อื่น ไม่เตรียมตัวมาก่อนสอน และให้คะแนนไม่ยุติธรรม

นอกจากนี้ อารีวรรณ กลั่นกลิ่น ผู้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาโดยทั่วไปในการนิเทศการฝึกปฏิบัติ พบว่า บางส่วนมีปัญหาทางด้านข้อจำกัดเวลาและข้อจำกัดสัมพันธ์ภาพของอาจารย์นิเทศก์ต่อนักศึกษา (อารีวรรณ กลั่นกลิ่น 2529:169) ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ไม่ได้มุ่งเน้นพฤติกรรมการนิเทศของอาจารย์พยาบาล

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์นิเทศก์มีความเห็นว่า ในการนิเทศการฝึกปฏิบัติ นั้น อาจารย์มีบทบาทสำคัญ และด้วยเหตุที่พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีส่วนสัมพันธ์และมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษามาก ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องพฤติกรรม การนิเทศ เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อที่จะได้แนวทางสำหรับปรับพฤติกรรมนิเทศของอาจารย์พยาบาลในการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานแก่นักศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้และความคาดหวังของอาจารย์พยาบาล
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้และความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล

สมมุติฐานของการวิจัย

พฤติกรรมนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกัน

แนวเหตุผลของสมมุติฐานการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของอาจารย์พยาบาล ในทัศนะของนักศึกษาพยาบาล พบว่า พฤติกรรมการสอนทั้งในห้องเรียนและภาคปฏิบัติ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ ด้านการสอนมีวิธจูงใจให้นักศึกษาอยากเรียนรู้ รู้จักคิด ตั้งใจสอน วิพากษ์-วิจารณ์ในการสร้างสรรค์เสมอ มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ สอนโดยอ่านจากบทเรียนและในด้านบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ คือ ให้ความอบอุ่น เป็นกันเอง จริงใจ สนใจ เห็นใจนักศึกษา พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ ไม่สนใจนักศึกษา ไม่ให้ความช่วยเหลือขณะปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ตีเคียนต่อหน้าผู้อื่น ไม่เตรียมตัวมาก่อนสอน และให้คะแนนไม่ยุติธรรม จากอบสัน (Jacobson 1966:218-224)

นาพร นนตกร (2516:ช-ค) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการศึกษากาฏปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลรามธิบดี ปีการศึกษา 2516 พบว่า นักศึกษาพยาบาล ต้องการให้อาจารย์และนักศึกษาอภิปรายร่วมกัน ให้อาจารย์สาธิตการพยาบาลข้างเตียง นักศึกษามีความเห็นว่าการฝึกปฏิบัติงานที่เกิดการผิดพลาดเนื่องมาจากนักศึกษาขาดประสบการณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ พบว่า อาจารย์ยังให้ความเป็นกันเองน้อย ใช้เหตุผลน้อยกว่าอารมณ์ การให้คะแนนการฝึกปฏิบัติงานยังไม่ยุติธรรม

จิราพร อีระพัฒนะ (2523:ก-ข) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนของอาจารย์พยาบาลในสามมหาวิทยาลัย ตามทัศนคติและความหวังของนักศึกษา พบว่า

1. อาจารย์ทั้งสามแห่งใช้พฤติกรรมการสอนเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้
 - (1) ด้านคุณภาพของภาษาและเสียง
 - (2) ด้านการจัดเตรียมการสอน
 - (3) ด้านการควบคุมวินัย
 - (4) ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนและนำข้อมูลย้อนกลับ

ส่วนพฤติกรรมการสอนตามความคาดหวังของนักศึกษา เรียงลำดับความสำคัญได้

ดังนี้

- (1) ด้านการจัดเตรียมการสอน
- (2) ด้านการเสนอเนื้อหา
- (3) ด้านการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน
- (4) ด้านการมอบหมายงาน

2. พฤติกรรมการสอนทุกพฤติกรรมของอาจารย์ตามทัศนคติของนักศึกษาแตกต่างจากความคาดหวังของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .01$

3. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีทัศนคติและความคาดหวังต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์แตกต่างกัน เพียงบางพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

วิพรรณ วัฒนชัย (2524:ค-ง) ทำการวิจัยพบว่า การประเมินความสามารถของ
อาจารย์พยาบาลประจำตึกผู้ป่วยในต่าง ๆ 6 ด้านคือ การเตรียมการสอน การจัดเนื้อหา
ในการสอน การดำเนินการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน การนิเทศและ
การประเมินผล โดยอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
.05

งานวิจัยของ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ วาณี ลิ้มสวัสดิ์ และ สุจิตรา สวัสดิ์วงศ์
(2527:ง-จ) เรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนิสิตนักศึกษาฝึกสอน
เกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์" ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า "อาจารย์นิเทศก์และนิสิต
ฝึกสอนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่อง วิธีการนิเทศ อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่า ตนมี
ความรู้ความสามารถมาก แต่นิสิตมีความคิดเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์มีความรู้ความสามารถน้อย

อารีวรรณ กลั่นกลิ่น (2529:127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการนิเทศ
การฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในส่วนของปัญหา
ในการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานด้านอาจารย์นิเทศก์ ตามความเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษา
พยาบาล พบว่า อาจารย์นิเทศก์ เห็นว่า ปัญหาอันดับ 1 คือ เวลาในการหาความรู้เพิ่มเติมมี
น้อย ส่วนนักศึกษาพยาบาลปีที่ 3 และปีที่ 4 เห็นว่าปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ที่พบ คือ มีข้อจำกัด
ในการสร้างสัมพันธภาพ นักศึกษาพยาบาลปีที่ 2 เห็นว่า ปัญหาที่พบคือ อาจารย์มีเวลาให้กับ
นักศึกษาน้อย

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

พฤติกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของอาจารย์และ
นักศึกษาพยาบาลแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาเรื่องนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์
พยาบาล 7 รายวิชาได้แก่ รายวิชาพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น รายวิชาการ
พยาบาลอายุรศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์
รายวิชาการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา รายวิชาการพยาบาลจิตเวช และรายวิชาการพยาบาล
สาธารณสุขศาสตร์หรือนามัยชุมชน ของสถาบันการศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. การศึกษาการรับรู้และความคาดหวังของอาจารย์พยาบาล ศึกษาเฉพาะอาจารย์พยาบาลผู้ทำกรณีเหตุการณ์ฝึกปฏิบัติงานในระบวงวิชานั้น ๆ มาแล้วอย่างน้อย 2 ปี
3. การศึกษาการรับรู้และความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล ศึกษาเฉพาะนักศึกษาพยาบาลที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชานั้น ๆ มาแล้ว 1 ภาคการศึกษา
4. การศึกษาเรื่องนั้มุ่งศึกษาเฉพาะเหตุการณ์เหตุการณ์ฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์ 3 ด้านคือ

- 4.1 การวางแผนการนิเทศ
- 4.2 การดำเนินการนิเทศ
- 4.3 การประเมินผลการนิเทศ

5. การศึกษาในเรื่องนั้มุ่งศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีการจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ตามแต่ละรายวิชาลักษณะเดียวกัน และในสถาบันที่มีอัตราจำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษา 1:4-1:6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบการรับรู้และความคาดหวังของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับเหตุการณ์การฝึกปฏิบัติงานของตนเอง
2. ผลการศึกษาทำให้ทราบการรับรู้และความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับเหตุการณ์การฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล
3. ผลการศึกษาทำให้อาจารย์พยาบาลผู้ทำหน้าที่นิเทศการปฏิบัติงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของเหตุการณ์การฝึกปฏิบัติงานว่ามีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ การพูด และการแสดงออก ซึ่งสามารถมองเห็น ได้ยิน และรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

พฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล ซึ่งแสดงออกและสามารถสังเกตได้โดยอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล 3 ด้านคือ การวางแผนการณ์เทศ การดำเนินการเทศ การติดตามผลการนิเทศ หรือการประเมินผล

การรับรู้ หมายถึง การรับรู้ได้โดยกระบวนการรับรู้ทางหูและทางตาของนักศึกษาพยาบาล สรุปลงเป็นการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติงานที่เห็นว่าอาจารย์พยาบาลได้ปฏิบัติ

ความคาดหวัง หมายถึง ความปรารถนาของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล ซึ่งนักศึกษาคาดว่าถ้าอาจารย์พยาบาลใช้พฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติงานตามที่นักศึกษาคาดหวังแล้ว จะทำให้การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเกิดผลดียิ่งขึ้น

อาจารย์พยาบาล หมายถึง พยาบาลที่ทำหน้าที่นิเทศการฝึกปฏิบัติงานแก่นักศึกษาพยาบาลในรายวิชาการพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น รายวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา รายวิชาการพยาบาลจิตเวช และรายวิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน ในสถาบันการศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาการพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น รายวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ รายวิชาการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา รายวิชาการพยาบาลจิตเวช และรายวิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2530 ในสถาบันการศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีเบื้องต้นมาประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วยทั่วไป พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอายุรศาสตร์ หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีของอายุรศาสตร์มาประเมินปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรม

พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลศาสตร์ หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีทางศาสตร์มาประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วยในแผนกศาสตร์ พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีทางกุมารเวชศาสตร์มาประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วยในแผนกกุมารเวชศาสตร์ พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีทางสูติ-นรีเวชวิทยา มาประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วยในแผนกสูติ-นรีเวช พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีทางจิตเวชมาประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วยในแผนกจิตเวช พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักทฤษฎีทางสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน พร้อมทั้งวางแผนและใช้กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลผู้ป่วย

สถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัย หมายถึง ภาควิชาพยาบาลศาสตร์และคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการพยาบาล พ.ศ.2525 ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งสถาบันในขอบเขตที่ต้องการศึกษา หมายถึง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive method) แบบศึกษาสำรวจ (Survey studies) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์และนักศึกษายาบาลของสถาบัน การศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

1. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

ในการศึกษาพฤติกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลครั้งนี้ ศึกษา ข้อมูลจากอาจารย์พยาบาลผู้ทำหน้าที่นิเทศ และจากนักศึกษายาบาลซึ่งผ่านการนิเทศการฝึกปฏิบัติ งานของอาจารย์พยาบาลมาแล้ว ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอายุรศาสตร์ รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลศัลยศาสตร์ รายวิชาปฏิบัติการ พยาบาลกุมารเวชศาสตร์ รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา รายวิชาปฏิบัติการ พยาบาลจิตเวช และรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน ในสถาบัน การศึกษาพยาบาลดังกล่าวข้างต้น

กลุ่มตัวอย่าง

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากสถาบัน การศึกษาพยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในการสุ่มได้กำหนดขอบเขตการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ไว้โดยแต่ละสถาบันจะต้องมีองค์ประกอบในเรื่องดังต่อไปนี้

1. มีการจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาทั้ง 7 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา การพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น การพยาบาลอายุรศาสตร์ การพยาบาลศัลยศาสตร์ การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ การพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา การพยาบาลจิตเวช การพยาบาล สาธารณสุขศาสตร์ หรือการพยาบาลอนามัยชุมชน

2. มีอัตราจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษา 1:4-1:6

จากการสุ่มจะได้กลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษา 3 แห่งคือ

1. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จำนวนอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันทั้ง 3 แห่งมีดังนี้

อาจารย์พยาบาล จำนวน 384 คน

นักศึกษานพยาบาล จำนวน 1,204 คน

รวมจำนวน 1,588 คน

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดโดยใช้จำนวนร้อยละ คือ ใช้จำนวนร้อยละ ห้าสิบของจำนวนอาจารย์ทั้งหมด และจำนวนร้อยละห้าสิบของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนรวม 794 คน และนำไปจำแนกตามสัดส่วนจะได้กลุ่มตัวอย่างของอาจารย์จำนวน 192 คน และกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 602 คน นำจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มไปหาจำนวนอาจารย์และนักศึกษาในแต่ละสถาบัน จะได้จำนวนดังนี้

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จำนวนอาจารย์ 64 คน นักศึกษา 200 คน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จำนวนอาจารย์ 53 คน นักศึกษา 196 คน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จำนวนอาจารย์ 75 คน นักศึกษา 206 คน

รวมจำนวนอาจารย์ 192 คน นักศึกษา 602 คน

นำจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละสถาบันไปสุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน ในจำนวนที่เป็นปฏิภาคกับจำนวนอาจารย์และนักศึกษาคตามรายวิชา ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างตามรายวิชาดังนี้

รายวิชาการพยาบาลจิตเวช จำนวนอาจารย์ 16 คน นักศึกษา 80 คน

รายวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ จำนวนอาจารย์ 23 คน นักศึกษา 87 คน

รายวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ จำนวนอาจารย์ 26 คน นักศึกษา 86 คน

รายวิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ จำนวนอาจารย์ 26 คน นักศึกษา 82 คน

รายวิชาการพยาบาลพื้นฐาน จำนวนอาจารย์ 29 คน นักศึกษา 95 คน

รายวิชาการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา จำนวนอาจารย์ 35 คน นักศึกษา 84 คน

รายวิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ จำนวนอาจารย์ 37 คน นักศึกษา 88 คน

รวมจำนวนอาจารย์ 192 คน และนักศึกษา 602 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวบรวมหลักการ แนวความคิด แล้วนำมาสร้างเป็นข้อคำถาม เน้นพฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติงานของ อาจารย์พยาบาล โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ
2. ด้านการดำเนินการนิเทศ
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 2 ชุดคือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาพยาบาล

ลักษณะแบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เทศการของอาจารย์พยาบาลที่รับรู้และที่คาดหวัง

ในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน

ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ส่วนแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบและปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุง และหาความเที่ยงดังนี้

ด้านการวางแผนการนิเทศ หาความเที่ยงโดยใช้วิธีของ คูเคอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Reliability) คือ K-R 20

ด้านการดำเนินการนิเทศและการประเมินผลการนิเทศ หากความเที่ยงโดยใช้วิธีของ
ครอนมาช (Cronbach's Coefficient Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พร้อมทั้งเก็บรวบรวม
แบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยใช้ค่าสถิติดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจง
ความถี่หาค่าร้อยละ และเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เทศของอาจารย์พยาบาล วิเคราะห์โดยการหา
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
3. ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการณ์เทศตามการรับรู้
ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลโดยการทดสอบนัยสำคัญ โดยการทดสอบค่าที (t-test) และ
เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
4. ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการณ์เทศการฝึกปฏิบัติ
งานตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น
ทันต ร่ายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอายุรศาสตร์ ร่ายวิชาปฏิบัติการพยาบาลศัลยศาสตร์ ร่ายวิชา
ปฏิบัติการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ ร่ายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสูติ-นรีเวชศาสตร์ ร่ายวิชา
ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช และร่ายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน
โดยการทดสอบนัยสำคัญ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of
Variance) โดยการทดสอบอัตราส่วนเอฟ (F-ratio)

กรณีที่มีความแตกต่างของรายคู่ใช้วิธีการวิเคราะห์ของเชฟเฟ (Scheffe's test for
all comparision)

ในการนำเสนอข้อมูล เสนอประกอบคำบรรยาย

การนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอ ผู้วิจัยได้จัดลำดับของการเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 5 บทดังนี้
บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียด ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การปรับปรุงเครื่องมือ และการทำความเที่ยงของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และเสนอข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์พิเศษของอาจารย์พยาบาลตาม การรับรู้และความคาดหวังของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล ของสถาบันการศึกษาพยาบาลใน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์พิเศษของอาจารย์พยาบาลตาม การรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล ของสถาบันการศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์พิเศษของอาจารย์พยาบาล ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยตาม รายวิชาการพยาบาลพื้นฐานหรือการพยาบาลเบื้องต้น การพยาบาลอายุรศาสตร์ การพยาบาล ศัลยศาสตร์ การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ การพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา การพยาบาลจิตเวช และการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์หรืออนามัยชุมชน

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ส่วนสุดท้ายเป็น บรรณานุกรมและภาคผนวก